

CECILIA IONESCU

MEMORATOR
DE LOGICĂ,
ARGUMENTARE ȘI
COMUNICARE

pentru liceu

Editura Paralela 45

Cuprins

I. TERMENII.....	7
II. DEFINIREA.....	15
III. CLASIFICAREA	19
IV. PROPOZIȚIILE CATEGORICE	21
V. PĂTRATUL LOGIC (AL LUI BOETHIUS). RAPORTURI ÎNTRE PROPOZIȚII CATEGORICE	29
VI. SILOGISMUL	33
VII. RAȚIONAMENTUL ȘI ARGUMENTELE DEDUCTIVE ȘI INDUCTIVE	43
VIII. DEMONSTRAȚIA ȘI COMBATERICA	51
IX. ARGUMENTAREA ȘI CONTRAARGUMENTAREA	55

I. TERMENII

TERMENUL este un cuvânt sau un grup de cuvinte prin care se exprimă o noțiune, respectiv înțelesul termenului și care se referă la unul sau mai multe obiecte despre care se afirmă noțiunea în cauză.

Structura unui termen presupune 3 componente:

1. componenta lingvistică: *cuvântul sau grupul de cuvinte*;
2. componenta cognitivă: *noțiunea*;
3. componenta ontologică: *mulțimea de obiecte*.

Orice termen prezintă:

- o **intensiune (conținut)** = se referă la proprietățile obiectelor, la notele lor caracteristice, la înțelesul sau semnificația termenului ce desemnează obiectele respective;
- o **extensiune (sferă)** = se referă la totalitatea obiectelor ale căror proprietăți constituie intensiunea termenului.

Intensiunea și extensiunea unui termen sunt două noțiuni corelative deoarece se determină una pe cealaltă. Nu se poate stabili, de exemplu, extensiunea unui termen fără a ști în prealabil intensiunea acestuia. Drept urmare, intensiunea și extensiunea evoluează în sens invers: dacă intensiunea unui termen crește, extensiunea scade și invers.

De exemplu, dacă termenului *mașină* îi adăugăm proprietatea *de colecție*, intensiunea crește, iar extensiunea scade (intensiunea crește pentru că adăugăm o caracteristică a mașinii, iar extensiunea scade deoarece mulțimea mașinilor de colecție este mai mică decât cea a mașinilor în general).

De asemenea, dacă ordonăm crescător după extensiune un șir de termeni, el va fi în mod automat ordonat descrescător după intensiune și invers.

Clasificarea termenilor poate fi făcută în funcție de *intensiune* sau *extensiune*.

II. DEFINIREA

DEFINIREA este operația logică prin care se precizează înțelesul sau semnificația unui termen, intensiunea și extensiunea acestuia.

Structura definiției presupune 3 componente:

1. definitul (*definiendum*) care este obiectul definiției, ceea ce trebuie definit, explicat;

2. definitorul (*definiens*) care este explicația, ceea ce se afirmă despre definit;

3. relația de definire care este redată prin semnul „=” sau verbul *a fi* prin forma *este*.

De exemplu: *Adolescentul este o persoană care a ajuns la vârsta dintre copilărie și tinerețe.*

definitul relația de definire

↑ ↑

↓

definitorul

Regulile unei definiții corecte

1. Regula adecvării: definitorul trebuie să se refere numai la definit, astfel încât între definit și definitor să existe un raport de identitate.

Încălcarea acestei reguli poate duce la trei situații:

a. definiția să fie prea largă (când definitorul este supraordonat definitului);

De exemplu: Adolescentul este o persoană.

b. definiția să fie prea îngustă (când definitorul este subordonat definitului);

De exemplu: Adolescentul este o persoană între 14 și 16 ani.

c. definiția să fie nici prea largă, nici prea îngustă (când definitul și definitorul se află în raport de încrucișare).

De exemplu: Adolescentul este o persoană care face sport.

2. Regula prevenirii viciului circularității: definitorul nu trebuie să îl conțină pe definit sau să se sprijine pe el.

De exemplu: Adolescentul este o persoană la vârsta adolescenței.

3. Regula afirmativității: definitorul trebuie să spună ce este, nu ce nu este definitul. Definiția trebuie să fie afirmativă.

De exemplu: Adolescentul este o persoană care nu mai este copil.

Excepție de la această regulă fac termenii negativi, care prin sens arată o lipsă a unei caracteristici, însușiri.

De exemplu: Surdul este o persoană care nu aude.

4. Regula clarității și preciziei: definitorul nu trebuie să conțină termeni vagi, neclari, imprecisi.

De exemplu: Adolescentul este un izvor de imaginație și prosepetime.

5. Regula consistenței: definiția nu trebuie să intre în contradicție cu alte definiții sau enunțuri acceptate deja ca adevărate în interiorul unui sistem de propoziții.

De exemplu: Adolescentul este un instrument de măsurat presiunea atmosferică.

